

„őrizzük, tartsuk fenn emlékeinket,
gyűjtsük össze töredékeinket,
nehogy elveszenek végleg,
s ezáltal is üresebb legyen a múlt,
szegényebb a jelen és kétesebb a jövő.”

Cato

Válogatás a „Fehérpartok” alján címmel készülő
helytörténeti kiadványból.

(szerkeszti: Heinrich Pál)

Barangolás a Balaton körül

Balatonaliga hajdan és most

Aligát még a történelem előtti korszakból ismerem. Abból az időből, amikor minden kultúra nélküli, eredeti, vad szépségében gyönyörködhettem, mint kis diák, ezelőtt 45-47 esztendővel.

A magas partról a hatalmas szakadékokon keresztül csak gyalog volt megközelíthető a Balaton partja. Lent, a hűvös mélyedésben vad bozót nőtt, a középső hegyszakadék oldalából pompás ízű, hús forrás csörgedezett, a homokhegyek falaiban a partifecskek százezrei tanyáztak lukakba rakott fészkeikben és – ezenkívül semmi. A parton két deszkabódé állt, az egyik a Tóth uraságé, a másik a lepsényi jegyzőé – itt vetkőzött az, akinek protekciója volt a kabinok használatához – akinek nem volt – az a nádat használta vetkőző helyül – akár most.

Mindig megbámultam itt gyerekkoromban az aligai ősebert, a barlanglakó öreg Simon bácsit, aki a homokpartba kétemeletnyi magasságban lyukat ásott magának illetve barlangot és itt éldegélt öreg élete párjával. Halászattal foglalkozott, vigyázott a fürdőzők ruhájára és megmosta a vízből kijövők lábát, mert a part széle iszapos volt és tiszta lábbal nem lehetett kijönni a vízből.

Szóval patriarchális élet folyt Balatonaligán egy félévszázaddal ezelőtt és bár ma már fényes villák sora húzódik a Világos felé vezető balatonparti út két oldalán, bár a forgalma lehetetlen módon megnövekedett, az élet azért mégis a régi, patriarchális élet ismertető jeleivel ékes.

Itt nem fürdőközönség van, hanem fürdő család. A fürdő család. A fürdőközönség igen nagy százaléka Székesfehérvárról kerül ki, így a legtöbben még hazulról ismerősök. Ezért olyan fesztelen, közvetlen, ezért olyan meleg a közönség társasélete, mintha csak az Öreghegyen nyaralna a társaság. A villák úgy épültek, hogy majdnem mindegyiknek van mólója vagy deszkahídja a Balatonba. Ez nemcsak a legnagyobb kényelmet, de egyúttal igen nagy megtakarítást is jelent.

Magá az élet is egyszerű. Nincs fényűzés, nincs törtetés Osztonde-i hasonlóságok elérése után. Akik itt

vannak, valóban üdülni, pihenni, gyógyulni akarnak és ezt megtalálják az árnyas utakon, a pompás fekvésű, fiatal erdő hűvös ölen, ami annyira festőivé teszi ennek a fürdőtelepnek a fekvését.

Magá a fürdő vezetősége azonban engedhetne egy kicsit a patriarchális felfogásból. Magára a fürdőre és a vendéglőre ráférne egy kis haladni akarás. A fürdő kabinokban nagyon szépen helyet találna néhány fogas, mert a legtöbben csak rozsdás szegek vannak, vagy még azok sem. Könnyen el tudnék képzelni itt egy tízszer akkorára nagyobbított homokfürdőt, mint amekkora van. És főleg egy modern, nívós, üzleti szellemmel vezetett fürdővendéglőt, mely kényelmes, kifogástalan kiszolgálással rendelkező legyen és elfogadható árat kérjen.

Mert aki Aligára megy fürdőzni, az nem számít Ritzbeli árakra akkor, amikor a nyújtott ellenérték egy kisvendéglő étlapjának felel meg. A fürdővezetőségnek és a Balatoni Szövetségnek kellene gondoskodni a közönség érdekeinek megóvásáról, hogy olyan vendéglőket engedjenek működni, amelyek a modern fürdőélet követelményeinek megfelelnek. Meg kell ezeknek a vendéglőknek személyzetükkel egyetemben érteni, hogy Európában vagyunk. A pincérnek figyelmesnek, udvariasnak, szolgálatkésznek kell lenni, a vendéglős pedig jutányos árért igyekezzék ízletes, jó ételeket, jól kezelt, hűtött italokat adni.

Mert egy fürdő fejlődésének első feltétele: a legmesszebbmenő, a legaprólékosabb figyelem a fürdővendéggel szemben... még az átfutóval is.

✍ Bsz.

Forrás:

Fejérmegyei Hírlap,
1927. július 20.

Murgács-est Balatonaligán

Szépen sikerült művészet rendezett szombaton este Balatonaligán az enyingi járás jegyzői kara az országos jegyző árvaház javára.

Az estély keretében – mely a Rédey-féle vendéglőben lett megtartva – Murgács neves zeneszerző adott elő szebbnél szebb zeneszámokat, majd a Petőfi társaság egyik tagja több hatásos költeményt adott elő. Így, Az én újságom, Mi a boldogság, A gyermek. A család költeményeket.

A művészetet nagy közönség élvezte végig akik sok tappsal honorálták a műsor szebbnél szebb számait.

Az előadás után tánc következett.

Forrás:

Székesfehérvári Friss Újság,
1924. július 1.

Majdnem belefulladtam a Balatonba

Vész riport, de azért nem kell megijedni

Amikor szombaton délben, a rekkenő hőségben négyen, fiatal emberek, gőzölgő testtel felültünk a MÁV Balaton felé indított „keltető vonatára”, minden utas úgyszólván ki volt kelve magából. Azaz inkább a ruháikból. Lankadtunk kérem, pilledtünk. Csupán az adott némi enyhét a pihegő utasoknak, hogy nem sokára a pompás vízben fogjuk locsolni egymást gőz-erővel. Egyelőre azonban csak a gőz volt meg, az erő hiányzott az elcsigázott emberekből.

Kedves vendéglátó villagazdánkhoz lógó nyelvvel érkezünk meg Világosra. Rövid lihegés után kipihentük az út fáradalmait és hajrá! neki a fürdőruhának. Ebben a pillanatban egy párbeszéd ütötte meg fületem. Rögtön bekapcsolódtam a csevegésbe:

– Milyen mély itt a víz?

– 3-4 méter a parton – mondták.

Enyhén szólva: leroskadtam. A dolog megértéséhez tartozik ugyanis az, hogy nem vagyok kimondott sprinter és úszótudásom lényegesen alatta van Weissmüller tudásának. Azaz, hogy ez nem is olyan biztos, mert Weissmüller már úszott száz métert egyfolytában én meg még nem. Momentán ragaszkodom még az életemhez s így rögtön kijelentettem, hogy nagy hazafiatlanság volna, ha nemzetemet vízi szerencsétlenség folytán megfosztanám egy becses (?) tagjától.

Kénytelen voltam azonban engedelmeskedni a túlerőnek s így nem sokkal később parafa mentőövvvel és 5 méter hosszú kötéllel a derekamon megjelentem a mélység partján.

A Balaton borzalmas csobogással örvénylett előttem, a társaság még borzalmasabb nevetéssel dülöngélt mögöttem. Két markos legény tartotta a kötelet és három igyekezett a víz alá vinni. Nem sikerült. Életösztönöm kiparírozta minden hajító erőfeszítésüket. A szomszédos villákból az emberek hasukat fogva nézték ezen előre megfontolt szándékos emberölés kísérletét.

Végre elérkezett a döntő perc. Jóska egy halálra szánt gladiátor hősiességével beleugrott a vízbe, amely nagyot csobbant és...mindössze 10 cm mély volt.

Egy szempillantásig megrökönyödve álltam, majd a kötelet kitépve hóhéraim kezéből én is utána vettem magamat. Bátor elszántságomnak meg is lett a jutalma: bár vagy fél kilométert baktattunk befelé, mégsem fulladtam bele, mert ijesztő lépteim alatt a Balaton beljebb húzódott és nem bírt elnyelni. Ezt az írógépemen most is kopogom...

Este tánc volt a villa termeiben. A tiszteletemre megjelent hölgyek csodálkozva néztek rám, mint vízi hősré, én pedig csodálkozva hallgattam neveiket. Mert ilyenek fordultak elő: Maszi, Puissy, Dádi, Heci, Gegi, úgyhogy pillanatnyilag szégyenkeztem is, hogy engem nem Krebicskának hívnak. Hogy felvághattam volna köztük ez esetben??!

Dini fáradhatatlanul töltögetett, a gramfon megállás nélkül bömbölt, a mamák rendíthetetlenül ülték végig az időt, a lányok kedvesek, mi fiúk nedvesek voltunk a sok táncolástól. A Pista inge egészen elázott a nagy zürzavarban! Hát ez igen, ez beillett egy másik fürdőnek is.

„Ej haj, sohse halunk meg!” – rikantottuk s én áldotam is nagyon a sorsot, amely nem csinálta mélyre a Balatont.

Rövid, de legalább 3 méter mély alvás után víg hajnali szerenád ugrasztott ki bennünket az ágyból. A szomszédék csónakon gramfon szerenáddal költögettek. És nemsokára megdöbentő felfedezést tettem, hogy sokkal jobb a Balatonban végezni el a reggeli mosakodást, mint otthon a vizes lavórban! Aki nem hiszi el, próbálja meg!

A délelőtti sörözésnél mi áztunk el, délután meg a tó. Így az ablakból bámultuk csak színpompáját.

Óriási ezüsttükör volt a felszíne beláthatatlan távorig, amelyen az Almádi felől jövő vihar ragyogóan fehér hullámokat vert fel. A nap valahol a felhők mögött bujdosott, amiket még a hűvössé vált szél sem tudott elkergetni.

Egy lélek nem volt a vizen, csak karcsú sirályok küzdöttek nagy keringéssel a szél ellen. Aztán a tó haragoszöldre változott, besötétedett, a vihar is elment aludni a hegyek közé, csak hűvös csókját hagyta itt a Balaton körül, amely halk morajlással simogatta a partokat...

Aztán elmentünk mi is az állomásra, behúzott nyakkal, hogy a hideg szellő meg ne karcolja vörösre sült testünket.

És én mégsem, juszt sem fulladtam bele a Balatonba!

Mindezeket pedig azért voltál kénytelen elolvasni nyájas Olvasóm, mert én megígértem Geginek, hogy írni fogok neki. Más közönséges halandónak erre 20 filléres bélyeget kell áldozni, én azonban sokkal olcsóbban csináltam meg: ingyen és a nagy nyilvánosság hátsábjain üdvözlöm őt.

Engedelmet kérek, de állni akarom a szavamat!

✍ Kinizsi A.

Utóirat a MÁV-nak. Sem oda, sem visszafelé nem lukasztották ki a jegyünket. Kár ilyesmire előre nem tájékoztatni az utazóközönséget, mert ebben az esetben nem váltottuk volna meg, így azonban itt hívom fel a két illetékes kalauzt kellő tisztelettel, hogy három napig 2-4-ig várom őket lakásomon, hogy a szükséges lukasztást elkésve bár, de a szabályok értelmében megtenni szíveskedjenek hiába váltott jegyemen.

Ezen időben túl felszólalásokat és reklamációkat nem veszek figyelembe!

Forrás:

Fehérvár, 1933. augusztus 2.

Az Aliga - Világosi osztály vitorlás felvonulása

Az Aliga - Világosi osztály hosszú, munka nélkül eltöltött évek után, ismét életjelt adott magáról. Bevalljuk erre leginkább a múlt évi, osztályunkra vonatkozó munkapont statisztika szomorú adatai buzdított. Nagy erővel indult meg tehát a munka a nyár elején. Csak versenyzőnk nem volt! Híveket szerezni a vitorlás sportnak, majd ezekből versenyzőket nevelni – volt a jelszó! Erre az első lépés a 2 clubdingi megvétele és az ifjúsági tagok rendelkezésére való bocsájtása volt. Tagszaporulat szempontjából már ez is elég szép eredményre vezetett (12 új ifjúsági tag). Elérkezettnek láttuk tehát az időt, hogy nyilvánosság elé lépünk. De hogyan? Rendezünk vitorlás felvonulást! – volt a válasz. A kockázat nagy volt, mert ha nem sikerül, jó időre ismét eláshatjuk a csatabárdot, - tömeg pszichológia.

A felvonulást tehát alapos propaganda előzte meg. Napokkal előtte hirdetések jelezték, hogy augusztus 10-én olyan lesz Balaton-Világoson, amilyen még nem volt. – Vitorlás felvonulás! – Az érdeklődést sikerült is felébreszteni. Mindenki erről beszélt. Csak az Isten jó időt adjon! Kérésünket meg is hallgatta, mert augusztus 10-én gyönyörű reggelre ébredtünk. Olyan szép idő volt, hogy még szél se volt. Délelőtt már sokan gúnyos mosollyal, kárörvendőn kérdezték: „mi lesz a felvonulással!” – „Meg lesz, nyugalom”, – adtam meg a választ kissé fölényesen, de azért belül izgulva. A start délután négykor volt s délben a szélnek még híre se volt. Végre egy óraker meglegbent a széljelző zászlónk. „Na ugye mondtam” – céloztam szememmel a „kishitűek és a kárörvendők” felé, s az indulás időpontjában gyönyörű déli szélben 13 hajó gyülekezett a világosi startbójánál.

A felvonulás első útiránya Aliga volt, ahol a 13 hajó az aligaiakkal megerősödve – mos már 18 hajó – folytatta útját gyönyörű hátszélben, libasorba felsorakozva a kijelölt pontig. A felvonulás gyönyörű látványosságot nyújtott!

Fordulás után ellenszéllel kellett felhaladni a 3. sz. világosi bójáig. A hajók ekkor eléggé szétszórta haladtak, viszont ezen a szakaszon valóságos verseny fejlődött ki a dingik között – 14 volt! – hogy ki éri el elsőnek a világosi pályajelet. Az első négyet sikerült is feljegyezni:

1. „Tedd rá” MAC. Vezette: Szabó József BYC.
2. „Enyém vagy” BYC. Vezette: Jordán Aki BYC.
3. „Ági” BYC. Vezette: Gallart Miksa BYC.
4. „Világos” BYC. Vezette: Tóth Erzsébet BYC.

Az összes résztvevő beérkezte után ismét felsorakozva hátszélben visszamentünk a kiindulási pontig, ahol háromszoros „Huj-huj-hajrával” a felvonulás bevégeződött s a résztvevők egy gyönyörű látvánnyal gyarapodva hazaindultak.

A felvonulással kapcsolatban még ennyit! Íme példa azoknak az osztályoknak, amelyek versenyt nem rendezhetnek, viszont dolgozni akarnak!

✍ Szabó József
oszt. kap.

Forrás:

Magyar Yacht, 1940. 9. szám

Vitorlásverseny Balatonvilágoson

Az augusztus 10-én tartott jól sikerült felvonulás eredményein felbuzdulva elhatároztuk egy helyi dingiverseny megrendezését.

A verseny hasonlóan a felvonuláshoz nagyszerűen sikerült. Eltekintve attól,

hogy nem a kitűzött időpontban, hanem két napi halasztással augusztus 24-én tudtuk megtartani, – tekintettel a közbejött rossz időre – elég népes nevező, 9 dingi indult. Versenyeredmény a következő:

1. „Bogár”: Kullmann Zoltán MAC;
2. „Mütyürke”: Bornemissza Béla BYC;
3. „Enyém vagy”: Becker Áki BYC;
4. „Világos”: Tóth Erzsébet BYC;
5. Tarján Tamás BYC;
6. „Aliga”: Ertl Vilmos BYC;
7. Hörcher János BYC;
8. Tövisy Zsuzsi MAC.

Forrás:

Magyar Yacht, 1940. 9. szám

A Balaton fürdőhelyein véget fog érni a közkerkölcsöket sértő rendetlenség

Az érdekelt vármegyék ezirányú együttes szabályrendelete

A Balaton partján a nyári fürdőszезон idején mind gyakrabban lehet tapasztalni a közkerkölcsök megsértését. Ennek a túrhetetlen állapotnak a megszüntetésére a Balaton menti három érdekelt vármegye: Somogy, Zala és Veszprém együttes szabályrendeletet készítenek, melynek tervezetét dr. Koncz Endre belügyminiszteri osztálytanácsos közreműködésével ezentúl létesítendő fürdőtelepek engedélyezési feltételeiről, ezek további rendtartásáról, a csónakdák ügyrendjéről, a vízből való mentésről stb egy most tartott értekezleten készítették el. A tervezet Veszprém vármegye már elfogadta és annak teljes szövege a novemberi évnegyedes közgyűlés meghívójához az alispáni jelentés mellékleteként meg fog küldetni a törvényhatóság tagjainak.

Egyik leglényegesebb pontja a szabályrendeletnek az, amelyik elrendeli, hogy a partmenti sétányok közelében, a fürdőtelepek széleinél fürdőruhában csónakázni, hiányos öltözékben a fürdőtelepekhez le vagy onnan felmenni nem szabad.

Forrás:

Székesfehérvári Friss Újság,
1926. október 17.

Az új és a régi aratások

Kisebbit köröz a kombájn. Minden fordulónál szűkül az aranyló búza. A negyven holdas táblának már a felénél tartanak. Jól hajráz Gyutai Imre kombájnos. Nem törődik a meleggel. Pedig tikkasztó a hőség. Remeg a levegő. Csak néha-néha rezzenek a fák levelei, s enyhe szellőt sodornak tova. Ilyenkor új erőre kap a kombájnos. Lassan, ütemesen cammog a kombájn. Állandóan munkát követel. A búzakaralások szaporán tűnnek el a gép gyomrában. A garatból egészséges búzaszemek csörgedeznek a zsákokba. Gyűlik a szem. Átlag kilenc mázsa körül fizet holdanként. Ez a száraz május után a balatonvilágosi határban jó közepes eredmények számít. Az egyéniéknél 3-4 mázsával kevesebb lesz.

Jól halad az aratás. Gépek segítik a tsz tagok munkáját. Az idén minden aratást kombájn végez a világosi tsz-ben. Több, mint 200 holdra szerződtek le a gépállomással. Eddig csak a sarkalásoknál kellett a kézi kaszák. A kombájn leszedi a többi. Mestere érti a dolgát. Hat éve minden nyáron Gyutai Imre dolgozik ebben a tsz-ben. Úgy ismeri a határt, akár a tenyerét. Munkájával elégedett a tsz vezetősége. Dicséretet érdemel. Eddig 179 holdat vágott le kombájnjával, még vissza van 80 hold gabonaaratás. Ha itt learatott, meggy segíteni a környékbeli tsz-nek.

A mostani aratáskor a gép vándorol. A régi aratáskor viszont az emberek vándoroltak az egyik helyről a másikra. Ott „telepedtek meg, ahol éppen munkát adott az uraság.

A tsz. tagok közül is sokan emlékeznek a régi summáséletre. De különösen Csajbók Illés bácsi tud csak igazán mesélni.

72 aratást élt eddig. Ebből 64 nyarat dolgozott át. Nyolcéves korától kezdve aratóbandába szegődött. Verejtékével kereste a kenyerét.

Most itt ül előttem. Arcán ezernyi ránc húzódik. Keze kiszáradtak a sok munkától. Az idő nem múlt el nyomtalanul felette. Szemei mélyen ülnek. Barázdát hasított alatta az élet. Kevés haja kócosan fedi a fejbüdjét. Haja erősen deresedő.

Villan a szeme, emlékezetével a múltban kutat. Összehasonlítást tesz a régi és az új aratás között. Nem kéreti magát. Ajkáról megered a panaszos szó. Megelevenedik a régi aratás.

–Évtizedeken keresztül voltam más keze-lába. Akárhogy is dolgoztunk, mindig piszkálták az embert – emlékezik Csajbók bácsi és így tovább.

Tavasszal, amikor kibújt az első kapálni való, úgy rajzott ki a sok munkás a földekre, mint a méhek. Örültek, hogy megjött a munka. S azután késő ősziig folyt a verejték. Hajnalhasadástól napnyugtáig dolgoztak.

–Aratáskor a tarlón aludtunk. Két-három kévét összedobtunk és az volt az ágy. –De ez volt a jobbik eset. Ha esőre állt az idő, bementünk a szállásra, ami inkább hasonlított a juhodályhoz, mint szálláshoz. Alig tettük le a fejünket, még jóformán el sem szunyókált mindenki, amikor a gazda már kiabált a küszöbről: –Ébresztő! S nekünk menni kellett. Alig aludtunk 2-3 órát. Fáradtabbnak éreztük magunkat, mint amikor lepihentünk.

A munka mindenütt sürgetett. Résziben arattak a summások. Minden tizedik csomót kapták meg az uraságtól. Egymást hajsztolták az emberek. Mindenki többet akart s így akaratlanul gyötörték egymást. Aki nem bírta szusszal, kiesett. Mehetett máshová munkát keresni.

– Így volt bizony – sóhajt Csajbók bácsi. – Most ölbetett kézzel nézzük az aratást. –Huncutul mosolyog, mikor ezeket mondja. –Ez a masina mindent elvégez –jobbival a kombájnról mutat. De emlékezetével újra visszazökken a régi aratáshoz.

–Akkor is voltak már gépek a nagyobb földbirtokosoknál. Az Alföldön, ahol én dolgoztam, az első alkalomkor, szét-törtük a gépet. Keze ökölbe szorul, újra átérzi, amit akkor érzett. A gépet ellenségnek látták, mely elrabolja tőlük a kenyeret. Harc folyt, hogy valaki el tudjon szegődni aratni.

Most már tudja, hogy nem volt értelme. Másképpen látja a dolgokat. Az „ellenséget” barátának fogadta. Szereti, örömmel nézi a gép munkáját.

– Minden másképpen van ma már – mondja. – Kilenc éve tsz tag vagyok. Jól élek. Mindenem megvan. Képzeld! –sutogóra fogta a hangját. – Nyugdíjas paraszt vagyok! – S jóízűen nevet. Szemével kutatva keresi a tábla túlsó végén cammogó kombájnt, amely az ő kezéből is véglegesen kivette a kaszanyelet. A masina felbűg, hangját messze kavarja a nyári szellő.

✍ Németh Mária

Forrás:

Középdunántúli Napló, 1958. július 22.

Gazdag szüret várható a történelmi balatoni szőlővidéken.

Az idei kedvezőtlen időjárás a napfényórák régen tapasztalt alacsony száma ellenére is beérett már a szőlő a történelmi balatoni borvidéken. Az állami gazdaságokban mindenütt gazdag eredménnyel biztat a szüret.

A balatonaligai 15 holdas állami szőlőtelepen máris javában folyik a Glória Hungariae nevű csemegeszőlő szüretelése. Ezt a fiatal szőlőfajtát nagyobb mennyiségben hazánkban csak Aligán termelik. Minősége most olyan kiváló, hogy mintegy 100 mázsát Budapesten hűtőházban tárolnak majd belőle, s a dunántúli gyümölcsstermelő gazdaságoknak Budapesten, a Lenin körúton megnyíló mintaboltjában értékesítik a tél folyamán...

Forrás:

Veszprém megyei Népiújság,
1954. október 6.

Heti postánkból

Szalay István a Balatonaligai Állami Gazdaság ü. b. tagja arról ír, hogy a most megtartott ü.b. ülésen elhatározták, hogy gazdaságuk életének fontosabb eseményeiről rendszeresen fogják tájékoztatni a Népiújságot, így a gazdaság dolgozói által tett felajánlások teljesítéséről, a náluk folyó nagyméretű építkezésekről a megye dolgozói is tájékozódhatnak.

Forrás:

Veszprém megyei Népiújság,
1956. márc. 25.